

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב - לכריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכ"ר

גליון מס' 398

ערש"ק פרשת "ויזוי", י' בטבת תשע"ד

זה כנגד זה

איש כברכתו!

מכירים אתם לבטח את אותם אנשים שהיו שמחים בביתם הנאה והחמים עד אשר הוזמנו ובאו לחנוכת בית אצל אחד המכרים... או באותן הנשים שטיפחו את הפינה "החמה" של ביתם דהיינו המטבח בצניעות עד שביקרו בצהרי יום נעים בבית חברתם החדשה שזה לא מכבר הגיעה לשכונה. הטיח שנראה חדש כעת דומה ל"זיפות" שעל הגג, המנורה הסטנדרטית הזכירה את ימי המעברה ומנורות הנפט שהיו אז באופנה... אולם, לא רק בגשמיות ובענייני החומר עלינו לתת את הדעת. אולי אף נזכר שפעם החלנו ללמוד איזו מסכת בגמרא או במשנה במרץ כשטעמה המתוק של התורה הקדושה ממלא חלל ליבנו, אולם משום מה באחד הימים הרצף נפסק. אולי אם ננסה להיזכר היה זה בעקבות דרשה חוצבת להבות אש שדיברה בשבח לימוד של מסכת פלונית ואנו "קפצנו" על הרעיון והחלנו ללמוד בחשק, אך לא לאורך ימים, שכן אחר זמן לא רב, צדה עינינו הודעה קטנה שבדיוק מחר מתחיל סבב לימוד שנתי בספר הלכה פלוני, אזי נזכרו שאכן כן לא פעם נתקלנו בשאלה בהלכה ונותרנו ללא מענה, אין ספק לימוד זה שעל הפרק חשוב הוא ביותר... אחים יקרים, כדי לא להלאות אתכם בפרטים נוספים, אנו על חוכמתכם סמוכים ובטוחים שדוגמאות לרוב מחייכם יכולים אתם להוסיף ורשימה ארוכה מצריכה מחברת עבת כרס, תעניקו לנו בחסדכם... כעת אולי נוכל להבין היטב את מיסרו של יעקב אבינו עמוד התורה לבניו לאחר שברכם, ובטרם יאסף אל עמיו חוקקת תורתנו הקדושה באותיות קידוש לבנה ואומרת "כל אלה שבטי ישראל שנים עשר איש אשר כברכתו ברך אותם". יעקב אבינו העביר מסר יחודי וחד משמעי "איש אשר כברכתו ברך אותם", על כל אחד מכם בני אהובי אף על פי שכולכם כלולים בברכה, צאו נא וראו איזוהי דרך ישרה שיבור לו האדם, התרכזו במעלתכם היחודית, נצלו את כישוריכם, אל תביטו ותפזלו לצדדים, באוצר שבקירבכם השקיעו ותעמלו, תשמחו בחלקיכם ותזכו לקירבת ה' בקירבכם! נתאר לנו כיצד תראה תזמורת מצליחה שיום אחד המחציר מחליט להיות כנר והכנר מתופף והמתופף מחליט "להתעופף" ולהיות הזמר הראשי ובודאי שאותו היום תתבטל התיזמורת ותצא לגימלאות. לכל שבט ושבט ניתנה הייחודיות שלו, וביחד כולם מנגנים את שירת הבריאה, ומקדשים שמו יתברך בעוז והדר! גם באופן פרטי עלינו לשמור בעקביות על קבלות והחלטות רוחניות כאלו ואחרות, לא להתחיל במשימה ועבודה חדשה עד אשר הגענו לסיום חבירתה, נדע להעריך כל אחד ואחד ביחודו ובמימוש יעודו, ועל תפקידנו ויחודינו לא נוותר, אלא נטפח ונרומם, ונזכה כולנו יחד לקבל מלכות שמים זה מזה להקדיש, להודות ולהלל לבורא יתברך צור כל העולמים!

גדולה כוחה של מצוה. יהודי שמקיים מצוה, יכול להכריע את כף המאזניים שלו ושל כל העולם לזכות. אך זה כנגד זה עשה השם. גם בכוח עבירה לגרום חורבן וכליה, הפסד וחושך. בפרשתנו מסופר על יעקב אבינו שביקש לגלות את הקץ לבניו הקדושים, מתי יבוא משיח. חשבונות שמים, נסתלקה ממנו שכירה והתחיל אומר דברים אחרים. לראובן בכורו אמר: "ראובן בכורי אתה כוחי וראשית אוני יתר שאת ויתר עוז". ראוי היה ראובן בשל בכורתו ליטול מעלות יותר משאר אחיו, כהונה ומלכות אמורים היו להיות מנת חלקו. חלקו וחלק כל צאצאיו הבאים אחריו, אך את כל המעלות הפסיד. חטא אחד גרם לו להפסיד הכל. הפחזות כמים והבהלה אשר מיהר להראות, היו לו לרושץ, גרמו לו לאבד הכל וכתב הגאון הצדיק רבי אליהו לאפיאן זצ"ל בספרו "לב אליהו", שיש להדגיש כי לא שיעקב אבינו לקח ממנו את הכהונה והמלכות, אלא שראה ברוח הקודש שירד ראובן מגדולתו ונסתלקו ממנו מדרגות אלו, כלומר יתרונות אלו שהיו שייכים לראובן מפאת קדושת לידתו יתר על אחיו - כי היה בכור, כוחו וראשית אונו של יעקב אבינו ע"ה ועל ידי קדושה זו, היה זוכה הוא ובניו אחריו לדורותיו עד עולם להיות כוהנים לה' בעבודת בית המקדש ולישא כפיהם לברך את העם בכל דור, הם הם שעל זיהם יתברכו כל ישראל, וכן היה זוכה שיקבל שבטו את המלוכה והממשלה בישראל, להנהיגם, להדריכם ולהושיבם איש איש תחת גפנו ותאנתו ולהכניע שונאיהם תחתיהם, היש לך זכויות גדולות מאלו? אך כל זה איבד ראובן והפסיד, ניטלו ממנו ולא ישוּבו עוד! אחים ואחיות יקרים, אם במידת פורענות כך, במידה טובה על אחת כמה וכמה. נשמר מעבירות ונרבה במצוות, ונזכה לכל הישועות.

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרבנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
17:50	17:18	16:15	ת"א
17:54	17:17	16:01	י-ם
17:50	17:16	16:04	חיפה
17:55	17:20	16:19	כ"ש

הפסרת השבוע: "ויקרב ימי דוד"

מטעמים לשבת

בקיבוץ ומבחינה רוחנית, "שימעו בני יעקב" - שתו בצרון ממעינות הרוח של עמינו, ואל תהיו צמאים אלא למסורת ישראל סבא - "ושימעו אל ישראל אביכם".

(פרפראות לתורה)

"יששכר זמור גרם, רובץ בין המושפתיים"
(מט, יד)

כידוע עסקו בני יששכר בתורה, ככתוב "ומני יששכר יודעי בינה לעיתים, לדעת מה יעשה ישראל" - ומדוע נמשל לחמור גרם, השוואה שאינה נראית מחמיאה? רבינו יעקב "בעל הטורים" ז"ל מפרש, ש"כמו שהחמור נושא כל המשא, כך היה יששכר נושא משאות של ישראל בתורה, ורוב חכמי הסנהדרין היו משבט יששכר". ורבינו עובדיה ספורנו ז"ל פירש, שהמשא על גב שבת יששכר היה מחולק כביכול כאותם שקים לשני צידו של החמור. וזהו שנאמר "רובץ בין המשפתיים", מלשון שפית קדרות על כיריים. ומה הם שני המשאות? תורה מן הצד האחד ודרך ארץ כנגדה. שאם אין תורה אין דרך ארץ, ואם אין דרך ארץ אין תורה!

(מעין השבוע)

"יששכר זמור גרם, רובץ בין המושפתיים"
(מט, יד)

"ויברכם ביום ההוא לאמר כך יברך ישראל לאמר ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (מזוז, כ)

הבא לברך את בניו, יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו: "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (רש"י). כתב בספר "ויקהל משה", מדוע מברכים את הבנים זוקא בברכה זו: "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה"? ומסביר בעל "לקוט יהודה", כי אפרים ומנשה גדלו והתחנכו במצרים בלי סביבה יהודית, ובכל זאת נשארו ביהדותם ולא נטמעו בין המצריים. ולכן מפני שידע יעקב שעתידים ישראל להיות מפוזרים בין האומות, נתן לדורות הבאים בתפוצה את הברכה הזאת, שכל מקום שיימצאו, ישארו ביהדותם כאפרים וכמנשה...

(תורת הפרשה)

"התקבצו ושימעו בני יעקב..." (מט, ב)

כותב בענין זה רבי שמעון רפאל הירש זצ"ל בפירושו לתורה: על שתי מילים אלו של יעקב אבינו הנוטה למות - "היקבצו" ו"שימעו" - עומדת כל ההיסטוריה היהודית עד לאחרית הימים. מבחינה חומרית, אתם בני יעקב הינכם מיעוט רפה אוניס בקרב הגויים, משום כך "היקבצו" - היו נא מאוחדים ומלוכדים לעם אחד, כי עיקר כוחכם באחדות,

"חמור גרם", מפרש רבינו בחיי זצ"ל, שיש בו יותר "עצמות" מאשר "בשר". העצמות מורות על השלד, הבסיס והיסוד, והבשר על התוספת והשומן. ומי שרוצה להקדיש עצמו לתורה, אינו יכול לטפח בה בעת את הרדיפה אחר המותרות והתענוגות, "שחורבן הנפש, בתיקון הגוף. ותיקון הנפש, בחורבן הגוף", "וכבר אמר אחד מן החכמים, כפי שלא יתמוזג בכלי אחד המים והאש, כן לא יוכלו להתחבר בלב האדם אהבת העולם הזה ואהבת ה' יתברך! ובתוספת הביאו דברי המדרש: "עד שאדם מתפלל שתכנס התורה לתוך גופו, יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו!"

(מעין השבוע)

"וירא מנוזה: כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל" (מט, טו)

"וירא מנוחה כי טוב" - אימתי זוכה אדם למנוחה אמיתית, אם "ויט שכמו לסבול" - אם נוטל הוא על עצמו, שיוכל לסבול את הכל. אם האדם סבלן הוא - הריהו זוכה למנוחה האמיתית... (הרה"ק מהר"י מוורקא ז"ל, בשם כפרי אחד). ידוע מאמר החכם: "רצונך שלא תסבול - סבול ואל תסבול יותר" - כלומר, אם רצונך שלא תסבול - קבל את הכל באהבה מתוך סבלנות, שאם לא כן - תסבול יותר... (מענה של תורה)

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

גדול יותר רואה אני וכמשקפים על עיני. וכיוצא בו התבטא הרה"ק **רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א** ועוד, כי מידתם של צדיקים וחסידותם בשמירת העינים היתה לשם דבר. ומצינו במדרש רבה (בראשית פרשת ע"ח פסקה י), שאצל עשיו כתיב: "וישא את עיניו וירא את הנשים", רשע זה מה עבודתו? להביט על הנשים, אך כאשר הגיע לרחל, עמד לו שטנו זה יוסף, שנאמר: ואחר ניגש יוסף ורחל מפני שלא רצה שיזונו עיניו הטמאות ביופי אימו. ראה מה בין רשע לצדיק. הרשע ישר עיניו מביטות על הנשים ואילו הצדיק שומר ונשמר. כמו שמסופר על הגה"צ המשגיח **רבי יחזקאל לוישנטיין זיע"א**, שפעם הגיע לשיבת פוניבז' לדרוש בירחי כלה, וראה הרבה אנשים והוריד את ראשו ופסק קדימה, וכשבא אחד הרבנים ואחז את ידו, הודה לו מקרב ליבו שהצילו מלעבור בין שתי נשים, ושמה חלילה "יפגום" בעיניו. בן כמה היה הגדול הזה? למעלה משמונים שנה! והוא מפרח לגוים בעיניו. מרן ראש הישיבה הגאון **רבי אליעזר מן שך זיע"א**, אמר שרבי האסונות והצרות והמגפות ומיתת הצעירים אינה אלא בעוון פריצות וחוסר שמירת העיניים, שהרי נאמר מפורש: "ושב מאחרריך" ומה אנו נענה. ומפורסמים דברי הרה"ק **רבי אהרן ראטה** (בעל "שומרי אמונים"), שכאשר אדם הולך ברחוב ויש לפניו נסיון של הסתכלות והוא מתגבר על כך, ירים עיניו אותו רגע לשמים ויבקש מבוקשו ומובטח לו שיתמלאו משאלות ליבו לטובה, ושעה זו חשובה ומקובלת בשמים כשעת העיולה ביום הכיפורים. נתחזק כולנו בשמירת העיניים, להקפיד, לגדור, לתחום, למנוע, וככל שירבו הגזירות שם תמצא הקדושה. נזכה כולנו לשמור פינו ועינינו ונזכה לגאולה השלמה ולהינצל מהמלאך הממונה לשבר עיני הרשעים בקבר, אמן כן יהי רצון.

(בן פורת יוסף - חלק ב' עמ' קסח)

מספרים (בשם הרה"ג רבי שתי יודלביץ זצ"ל), על הגה"ק **רבי מאיר אבוחצירא זיע"א**, שנכנסו אליו פעם בבהלה ובכביה אודות ילד יהודי שנעלם זה יומיים ולא יודעים עקבותיו, ופניהם אל קודש שיעתירי בעדו ושימצאו אותו במהרה, ואף הוסיפו שההורים עשירים ומוכנים לשלם כל הון יקר ונעים בעבורו. שמע הצדיק את שם הילד ושם אימו, הרהר מעט ולאחר מכן הוציא דף ועט, שירטט להם רחובות שלמים בלונדון, ולבסוף הגיע לאיזה רחוב ששם יש כנסיה וציין שהילד נמצא שם. יעשו בחוכמה ויגיעו מבעוד מועד מבלי שידעו על בואם, וה' יהא בעזרם. ההורים שמקום מגוריהם בלונדון "הכירו היטב" את הרחובות ואת הכנסיה, עירבו את המשטרה החשאית ואף נתנו שוחד ושלמונים, ואכן שעות ספורות לאחר מכן, היה הילד חזרה בבית. לשאלת רבים: מהיכן ידע רבינו את הרחובות בלונדון? השיב הצדיק בענוה ובפשטות שהיו מנת חלקו: "כתוב בתורה איה הקדשה היא בעיניי, ללמד שכאשר אדם שומר את עיניו, הוא זוכה לקדושה, ובכוח קדושתו נעשה כל העולם כארבע אמות לפניו, וממילא הכל נהיר, בהיר וצהיר". וכיוצא בזה ענה הגה"ק רבי ישראל אבוחצירא זיע"א (הבבא סאלי) לאיזה גדול ששאלו מה הזכות שברכותיו מתקיימות? וענה: בשני דברים, על שמירת העיניים ושמירת הפה. ורמזים שני הדברים בתרגום אונקלוס (פרשת בלק), על המילים: "נאום הגבר שתום העין", מפרש התרגום: "דשפיר חזי", והלא שתום העין רואה פחות? אלא ההיפך מן הטבע הוא רצון הבורא. תסגור עין ותראה הכל, תפתח עין לא תראה כלום והדברים ברורים. וידוע בשער בת רבים גדול וראייתו של החוזה מלובלין שלא סתם נקרא "החוזה", אלא מפני שהיה חוזה למרחקים. ופעם התבטא ואמר: "רואה אני למרחק של ארבע מאות פרסה (אלף ושש מאות קילומטר), על ארבע מאות פרסה כאילו הם לידי, ולמרחק

והייתם לי סגולה

סגולה לפרנסה לספר בכל מוצאי שבת קודש איזה סיפור מהבעל שם טוב הקדוש זצ"ל, והוא סגולה גדולה לפרנסה. מי שקשה לו למצוא את בת זוגו יקרא את שירת הים בכוונה, וכן ילמד בכל יום פרשת קורבנות הנשיאים. גם יאמר מזמורי תהילים אלו: ל"ב, ל"ח, ע', ע"א, קכ"ד.

(סגולות ותפילות)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

הלימוד להתמודדות (ג)

אם דיברנו עד כה במקרים רגילים שצצים ומופיעים אצל ילדים בחברה, הרי שיש לתת את הדעת לנקודה נוספת והיא שבמשפחות רבות הוטבעה חותמת על ילדים מסויימים. הם מכונים "ילדים רגישים". בדרך כלל מונעים מהם היתקלות ישירה עם מצב לא נעים ולא נוח, כדי שלא להביכם. במילים אחרות: הורים שוללים מילדם את ההזדמנות להתמודד. תכונה זו של "רגישות" טופחה, ברוב המקרים, בין כותלי הבית. ההורים שמרו על הילד לבל יפגע רגשית, ניסו לגונן על הילד ולמנוע ממנו כל כאב רגשי, מפני ש"הילד רגיש". במהלך התפתחותו ממשך הילד ה"רגיש" להתפתח לפי הקו שהנחו אותו. בהתבגרו הוא בורח מהתמודדויות, מן החשש המאיים שהוא עלול שלא להצליח. בתוכו הוא מסופק אם יוכל לשאת את שברון הלב הכרוך בכך. התרמיל האישי שלו חסר ציוד מתאים. חסרים ה"כלים" המתאימים "להחזיק מעמד" אחרי עלבון ופגיעה, כשלוך הפסד וכו'. רצוי איפוא, לשחרר את שסתום "הגנת היתר" ואת "פרישת החסות" ולנקוט בדרך הפוכה. דוקא אותו ילד "רגיש", שבילדותו גילה ניצנים של פגיעות יתר, כמו גם סף רגישות גבוה - כדאי וממוּלץ להעמידו בפני אתגרים ובפני משימות המכריחות אותו לעמוד פנים מול פנים עם מטלות החיים, על האליה ועל הקוץ שבהם. כמובן, לטובת הילד כדאי להראות לו את הצדדים הלא נעימים... כידוע, החברה לא מתלהבת מטיפוסים מיוחסים. תהליך זה יעשה כמובן בהדרגה. נער "רגיש" אפשר לדרבן לומר דבר תורה בציבור. לא להתחיל בציבור גדול ולא מוכר. אין טעם להפחיד את הנער. יש ללכת שלב אחר שלב. בתחילה יגיד משהו בפני קהל מצומצם ומוכר. יכול להיות קידוש בקול רם או לברך מזומן... וכו'. בהמשך, אחרי שהוא עמד יפה במשימה, ניתן להרחיבה מעט לציבור גדול יותר ובהזדמנויות חגיגיות יותר, וכו'. בנסיון של עמידה מול ציבור, מומלץ לפני כן לנתח איתו את כל המצבים בהם הוא עלול להתקל ויחד איתו לחפש להם פתרון, אין לנסות לפתור את "הבעיות" במקום הילד, צריכים לתת לו את האומץ, את החוזק ואת הבטחון, לעשות, לפעול, להגיב, להתמודד ובד בבד לתת לו את התמיכה "הרגשית". לא לתת לו הרגשה של "מסכך", של איזה ילד "חריג". רק בדרך זו נוכל לטפח בילדינו את הבטחון העצמי שיביא לתוצאות טובות ובריאות, וה' יעזרינו שלא ניגע לריק ולא נלד לבהלה, ונראה נחת בקדושה מכל יוצאי חלצינו, אכ"ר.

שְׁלוֹם בַּיִת

הקנאה בנישואין (ב)

בשבוע שעבר כתבנו בנושא הקנאה ולמעשה נשאלת השאלה מה יכול לעשות בעל שיש לו אישה קנאית? רוב הגברים, שסובלים ממצב ביש זה, יכחישו שניתן לעשות משהו! משום שהם נוקטים בשיטות לא נכונות. ולדוגמא: יוסף חוזר הביתה ומוצא את נאוה שותקת ומצוברחת. היא אינה עונה לברכת השלום שלו. האויר רווי מתיחות "מה קרה לך?", שואל יוסף. נאוה ממשיכה בשתיקתה, ברור שהיא כועסת, גם הוא כועס ומבקש הסבר. לבסוף מתפרצת, "אתה יכול ללכת בחזרה למקום שבת ממנו, לך לאמא שלך ובכלל, לשם מה באת?". ואם נתת את הדוגמא: האישה מקנאה, משום שבעלה הלך לאימו במקום לבוא הביתה. נאוה אינה חושבת על חמותה, ואפילו לא על בעלה, היא חושבת רק על עצמה, על מעמדה, על ערכה, נדמה לה שבעלה מעדיף אחרים על פניה, היא מקנאה ומבקשת להוכיח לבעלה שאין הוא יכול להזניח. אסור לו להתעניין במישהו אחר יותר ממה שהוא מתעניין בה, ואם הוא לא נותן לה תשומת לב בדרך שהיא רוצה, הרי שיקדיש לה את זמנו ומרצו בדרך של מריבות, וממילא יסבול. נאוה, דוגמא לאדם מקנא, שמעוניין שהשני יפתור לו את הבעיה. זו מציאות אופיינית לבני זוג. האשליה של המקנא, שהשני יפתור לו את בעייתו, בדרך כלל מתנפצת, ואז חייהם המשותפים הופכים לחיי תחרות, מאבק, מי יכנע ראשון ורק נכנסים לעימות שאין לו מוצא. התשלום: יסורים, חרדות, אלימות - וכל הבית גועש. שומה על בני זוג נשואים לבנות גשר פתוח - דו סיטרי - ולגשר זה להביא את הרגשות, להידבר זה עם זה גלויות על כל המצוקות הפנימיות. על מנת לבנות גשר פתוח, יש צורך בשיפור עצמי. כאשר נוצרת בעיה בחיי נישואין, כל צד ישאל את עצמו רק שאלה אחת, שיש בה להוביל לפתרון קונסטרוקטיבי: מה אני יכול לעשות? על ידי מאמץ כנה ורצון יפתח שער שדרכו יוכלו השניים לצאת גם מהמצב הגרוע ביותר. אם הבעיה היא, שאחד מבני הזוג הוא מקנא, צריך הצד השני לדעת שעמיתו אומלל ביותר, וכשמגלים סימפטום של קנאה, זו הזדמנות לעשות משהו טרם יהפך המקנא לאומלל יותר. יש מקום לחשבון נפש: "מה אני עשיתי, שלא במתכוון, שגרמתי לאותה קנאה? האם נכשלתי ולא גיליתי סימנים מספיקים של מסירות? או שמא הקניתי לו תחושה של חוסר ביטחון? אולי הוכחתי לבן הזוג שאני מסוגל "להצליח יותר ממנו?". כל בעיה היא מבחן לרגש החברות האנושי שבנו, אם מזניחים את הבעיה, או מתמלאים ברגשות איבה כלפי השני, הרי שמאבדים את רגש השייכות בין זה לזה, ואז עלולה להיות התדרדרות עצומה בחיי הנישואין. לכן, בואו ניקח לעצמינו אתגר לשפר את אישיותנו: נלמד לתת יותר לשני ולדרוש פחות. כללו של דבר, אם בעיות בן זוגינו היא היותו מקנא - נזכור שהוא זקוק לעזרתנו, נקנה לו ביטחון עצמי, כבוד והערכה ובכך נרד לשורש בעייתו, ונמנע ממנו את נטייתו לקנאה, או אז נצא נשכרים גם אנו להווה ולימים שיבואו, וה' יעזרינו לטוב לנו כל הימים.

אמרי שפר

- * הרב"ק רבי שלמה איבן גבירול אומר: החברים שלוש כיתות: מהם כמזון שלא תוכל לעמוד בלעדיו, מהם כרפואה אשר אתה צריך לעיתים, ומהם כמחלה אשר אינך צריך לעולם.
- * הרב"ק רבי שלמה וירגה אומר: הממהר באהבה - ממהר בשנאה.
- * מאמר החכם אומר: טרם שתבחר אוהב, בחנהו ונסהו ואחר הניסיון - בכל לב תאהבהו.
- * הרב"ק רבי מנחם המאירי אומר: אם תרצה להכיר את האדם, שאל מי הוא חבירו?

(פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים - משל ונמשל

הטובה המצפה להם לעתיד לבוא.

"ועשית עימדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים" (מזכט). מהו כפל הלשון "חסד ואמת" וכי יש חסד של שקר? ... ניתן להסביר זאת על פי הכתוב במיכה (פרק ז'): "תיתן אמת ליעקב חסד לאברהם", מדוע "אמת" ליעקב ו"חסד" לאברהם? **משל** למה הדבר דומה? לעשיר אחד שנדבו ליבו לתת מתנה לידידו סכום של אלף זהובים! חשש העשיר כי אשתו תתנגד לתת מתנה כה גדולה, על כן כתב שטר חוב כאילו הוא חייב לידידו זה אלף זהובים וחייב לפורעם בעוד כחודש ימים. על השטר החתים שני עדים. בהגיע זמן הפרעון - חשב העשיר לעצמו - לא תוכל אשתי להתנגד, שכן בית דין יכפו אותי לשלם ככל הכתוב בשטר. למתנה מעין זו ייקרא "חסד ואמת". אמת שהוא חייב ככל הכתוב בשטר, אולם מה שהתחייב על כך מראש הרי שזה חסד ונדבה. כן הוא גם **הנמשל**. ה' כרת ברית עם אברהם ונשבע לו שיתן לזרעו את כל הארצות, זה הוא חסד. לאחר מכן, הרי זה הפך לחוב, שהרי נשבע על כך וצריך לקיים מצד האמת. זה שאמר הכתוב: "תתן אמת ליעקב" מכוון השבועה שנשבע, אולם עצם ההתחייבות היא "חסד לאברהם"! כן הוא גם מה שביקש יעקב מיוסף: "ועשית עימדי חסד ואמת", כי אם יוסף לא היה נשבע על כך, היה במעשהו רק משום "חסד", אבל אחרי שנשבע, מחוייב הוא בכך גם משום "אמת"!

(ממשלי המגיד מדובנא)

"ויחי יעקב" (מזכח). מבאר רש"י: למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם וליבם של ישראל מצרת השיעבוד שהתחילו לשעבדם. והלא מדרכו של הבורא להיטיב לישראל כנודע, ומדוע זה הביא עליהם צרת שיעבוד? הדבר יבואר על פי **משל**: בעיר אחת חי סוחר עשיר שהיה אלמן מאשתו. בודד היה האיש והתגורר בגפו בביתו הגדול והמררוח. לימים פנה אליו שדכן שהציע לו לשאת לאישה אלמנה אחת המתגוררת בעיר, אשת חיל, שמאז מות בעלה שולחת גם היא את ידה במסחר. אומנם, כסף רב לא היה לה, אולם לקחה ממון בהלוואה וסחורה בהקפה והיא עוסקת במקח וממכר. נשאה ההצעה חן בעיני העשיר והחליט לשאתה. אולם תנאי התנה עימה, שעד לתאריך מסויים תפסיק את עסקיה ותשלם את חובותיה. הסכימה האישה לתנאי, אולם כדרך הסוחרים, לא הפסיקה ממשחורה, נהפוך הוא, לוותה עוד כסף ולקחה בהקפה עוד סחורה ואילו מתשלום חובותיה השתמטה בתואנות ובתירוצים שונים. כאשר ראה העשיר כי כן, ניגש אל בעלי חובותיה ויעץ להם בסתר כיצד יוכלו לפרוע מאיתה את כספם. כאשר נודע הדבר לאישה, מיהרה אל ארוסה ואמרה: אם כך אסתה עושה לי עוד בטרם נישאנו, מי יודע כיצד תנהג עימי לאחר נישואינו?!... איך מבינה כלל את כוונתי - השיב העשיר - אין אני עושה כן מפני שאני חפץ ברעתך חלילה, אלא אני מבקש לזרז את הזמן בו אוכל שאתך. כן הוא גם **הנמשל**. הקדוש ברוך הוא שוקד להביא על בני ישראל את קושי השיעבוד כדי שיוכל להקדים להם את

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ בברכת המינים יש מוסיפים "ותשפילם ותאבדם" וכדומה, אבל כיון שבכל ברכה יש מספר מכוון, על כן אין להוסיף על מטבע הברכה שתיקנו חכמינו ויש לחתום "שובר אויבים ומכניע זדים", ולא "ומכניע מינים". וכן המנהג בבית אל ובירושלים לחתום "ומכניע זדים".
- ✓ בברכת על הצדיקים צריך להוסיף: לאחר "ועל שארית עמך בית ישראל", "ועל זקניהם". ולפי נוסח אשכנז צריך לומר: "ועל זקני עמך בית ישראל".
- ✓ המתפלל ורצה לשאול צרכיו בברכות האמצעיות, רשאי להוסיף מעין הברכה שעומד בה, וכגון שהיה לו חולה, מבקש עליו רחמים בברכת רפאנו, וכן אם היה צריך לפרנסה, מבקש על כך בברכת השנים. ויקדים לומר קטע שלם מנוסח הברכה שבתפילה, ואחר כך יאמר את ההוספה. ובברכת שומע תפילה יכול לשאול כל צרכיו (לפני "כי אתה שומע תפילת כל פה"), כיון שהיא כוללת את כל הבקשות. ועל כל פנים אין להרבות בשאלות אלא אחת כוללת כמו זרע אנשים. כי הלא סדר התפילה שהתקינו רבותינו כולל הכל, ויכוין בברכה המתאימה לאותה בקשה מיוחדת הנחוצה לו, ולכל היותר ירהר בליבו, או ישאל בקיצור נמהר.
- ✓ אף על פי שרשאי האדם להוסיף מעין כל ברכה וברכה, ובשומע תפילה רשאי לשאול כל צרכיו, מכל מקום זה דוקא דרך עראי לפי שעה מה שצריך, אבל אין לעשות כן בקביעות ולהוסיף בכל ברכה בכל יום. ועל כל פנים כל זה דוקא מה שמוסיף האדם מדעתו כפי רצונו, אבל מה שנוצר בזהוה הקדוש ובדברי האר"י הקדוש ז"ל, שצריך להתוודות בתפילה ולשאול על פרנסתו, זה מותר לעשות בקביעות, ויש גם מצוה בזה.
- ✓ אף על פי שרשאי האדם לשאול כל צרכיו בשומע תפילה, מכל מקום טוב יותר לבקש עליהם בסיום התפילה, כדי שכאשר יצטרך לענות קדיש או קדושה, יוכל לענות אחר אמירת יהיו לרצון.
- ✓ צריך לזהר שלא לומר פעמיים מודים, ואמרו רבותינו: "האומר מודים מודים משתקים אותו", בין שאומר קטע שלם פעמיים ובין שכופל את התיבות, והטעם שנראה כמו שיש שתי רשויות חלילה.
- ✓ שוחין במודים ובברכת הטוב שמך, וצריך שיכרע (ובכל מקום שתיקנו לכרוע), עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה. ולא יכרע באמצע מותניו וראשו ישאר זקוף, אלא יכוף גם את ראשו כאגמון. ויכרע במודים ויזקוף שם. וב"מודים דרבנן" ישוה מעט, ודי בהרכנת ראש. מי שטעה ואמר בתפילת לחש "מודים דרבנן" (של חזרת שליח ציבור), אם נזכר לפני שבירך את הברכה "הטוב שמך", יחזור למודים. ואם כבר בירך את הברכה יצא ידי חובה, ואינו צריך לחזור.
- ✓ לאחר שסיים ברכת שים שלום ואמר פסוק "יהיו לרצון", רשאי להפסיק לעניית דברים שבקדושה כדרך שמפסיק בקריאת שמע וברכותיה. ולכן השומע קדיש יענה חמישה אמנים ראשונים של הקדיש, ויענה "יהא שמיה רבא" רק עד יתברך (ולא עד "דאמירן בעלמא"). והשומע את הציבור שאומרים "ברכו", יענה עימהם, ולא יענה אמנים של ברכות, בין ברכות המצוות ובין ברכות הנהנין, או ברכות חזרת השליח ציבור. ובקדושה לא יאמר כל הנוסח של נקדישך ונעריצך וגו', אלא קדוש וברוך בלבד, אבל פסוק ימלוך לא יענה. והשומע י"ג מידות, לא יענה עימהם. והשומע "מודים דרבנן", ישחה עימהם ויענה רק את התיבות: "מודים אנתון לך". ואם עדיין לא אמר פסוק יהיו לרצון הראשון, אינו רשאי להפסיק כלל אפילו לקדיש וקדושה, ואם סיים גם יהיו לרצון השני, רשאי להפסיק ולענות כל דבר שבקדושה, ואפילו לענות "ברוך הוא וברוך שמו".
- ✓ אם רוצה לענות אמן אחר ברכות באמצע "אלוקי נצור", יפסיק ויפסע שלוש פסיעות באמצע "אלוקי נצור" ויענה "אמן", ואחר כך יסיים "אלוקי נצור".
- ✓ הרגיל לומר ארבעה דברים אלו זוכה ומקבל פני שכניה, עשה למען שמך, עשה למען ימינך, עשה למען תורתך, עשה למען קדושתך. ואמירת יהיו לרצון וגו' מסוגלת לכמה עניינים וסוד גדול רמוז בו, על כן צריך לאומרו בנחת ובכוונה, ומועיל הרבה לקבל תפילתו ושלא תשוב ריקם.
- ✓ נהגו לומר לפני יהיו לרצון השני, פסוק מהתנ"ך שפותח ומסיים באות ראשונה ואחרונה של שמו של המתפלל והוא סגולה שלא ישכח את שמו לעתיד לבוא.
- ✓ מי שיש לו שני שמות, וכולם קוראים אותו בשני שמות רצופים, הרי זה כאילו שניהם הם שם אחד, וצריך לומר שני פסוקים לשני השמות (דוגמת הדין בגט, שצריך להזכיר שניהם רצופים בגט ולא להפריד ביניהם), וגם אם הרוב קוראים אותו בשם אחד והשני טפל, צריך להזכיר את שני השמות. אבל אם נשתקע שם אחד לגמרי, אינו צריך להזכירו כלל.

(התפילה והלכותיה)